

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

Guidelines for Developing Academic Leadership according to Iddhipada 4
of Small School Administrators under the Nakhonsawan Primary
Educational Service Area Office 1

อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์¹ อานนท์ เมธีวรฉัตร² วินัย ทองมัน³
Apisid Wongpadit, Anond Metheevachatra Winai Thongman

Received: January 26, 2022

Revised: March 04, 2022

Accepted: March 07, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ทำการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ได้จำนวน 148 คน จาก 74 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการสอน และด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และ 2)

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1; the Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office 1

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: apisit11878@hotmail.com, Tel. 084-6237687

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ 2.1) ผู้บริหารควรวางแผนสนับสนุน ตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนาการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 2.2) ผู้บริหารควรวางแผนส่งเสริมคณะครูพัฒนาตนเอง ประเมิน และปรับปรุงหลักสูตรและการสอน 2.3) ผู้บริหารควรวางแผนดำเนินการนิเทศที่หลากหลาย ติดตาม และปรับปรุงการนิเทศการสอน 2.4) ผู้บริหารควรศึกษานโยบายและร่วมกันวางแผน อำนวยความสะดวก ตรวจสอบสะท้อนผล และปรับปรุงพัฒนาการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the conditions of academic leadership of small school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1; and 2) to propose guidelines for developing academic leadership based on Iddhipada 4 of small school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1. This was a mixed methods research. The research tools were the estimation scale questionnaire and a semi-structured interview. The samples used in the research were administrators and academic teachers of small school under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1. Simple random sampling was performed by using schools as a random unit, a total of 148 people from 74 schools and 9 key informants. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, and standard deviation (S.D.). The results of the research showed that 1) the academic leadership status of the small school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1, overall was at a high level ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.42). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest level was the aspect of creating a learning atmosphere, followed by curriculum and teaching management, as well as teaching supervision and the aspect with the lowest level was setting vision, mission, goals; and 2) guidelines for developing academic leadership according to Iddhipada 4 of small school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1 in descending order of average were as follows: 2.1) administrators should plan to support, examine and improve the development of learning atmosphere, 2.2) administrators should plan to promote teachers' self- development, assessment and improvement of curriculum and

teaching; 2.3) administrators should plan a variety of supervision operations, monitor and improve teaching supervision; and 2.4) administrators should study policies and plan together, facilitate, reflection check and improve the development of vision, mission, goals.

Keywords: Development Guidelines, Academic Leadership, Iddhipada 4

บทนำ

สถานศึกษามีภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ ประเทศ การที่จะทำให้นักเรียนมีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ ถือเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ และการทำงานที่โรงเรียนมีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับผู้บริหาร ผู้บริหารโรงเรียนจึงจะต้องมีภาวะผู้นำและมีลักษณะเฉพาะหลายประการที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนให้มากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน โดยต้องปรับปรุงพันธกิจของโรงเรียน ประชาสัมพันธ์เป้าประสงค์ของโรงเรียน ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี ส่วนที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน คือ การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน กล่าวได้ว่าการที่ผู้บริหารโรงเรียนสนใจการเรียนการสอนในห้องเรียน ความมีประสิทธิภาพผลของการทำงานของครู และความสำเร็จของนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน(บุญพา พรหมณะ, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัดอยู่ทั้งหมด จำนวน 162 โรงเรียน ซึ่งแบ่งตามขนาดโรงเรียน (สำนักงานสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุตรธานี, 2564) เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 40 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 117 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนที่ไม่มีจำนวนนักเรียนยุบควบรวม จำนวน 3 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1, 2563) จากผลการประเมินการประกันคุณภาพนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. รอบ 4 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ผ่านการประเมิน จำนวน 2 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 100 โรงเรียนขนาดกลาง ผ่านการประเมิน จำนวน 23 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 57.5 และโรงเรียนขนาดเล็ก ผ่านการประเมิน จำนวน 43 โรงเรียน คิด

เป็น ร้อยละ 36.75 (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลฯ สพป.นครสวรรค์ เขต 1, 2563) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ยังขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ผ่านการประเมินการประกันคุณภาพนอก ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ทุก 5 ปี และดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัดทุกปี ในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานั้น เป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาอย่างครอบคลุมทุกด้าน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการและมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (ปราโมศ อิศโร, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับการประชุมคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) ในการหารือถึงงานวิจัยของมูลนิธิ The Asia Foundation ที่สำรวจกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 189 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 85 คน รวม 274 คน พบว่าปัญหาผู้อำนวยการโรงเรียน ยังขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างชัดเจน โดยเรื่องนี้ที่ประชุมมองว่าเรามีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ที่อยู่ระหว่างการยกร่างเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ (สุนิสา ชาวประชา, 2564)

การพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องนำเอาหลักธรรมที่จะทำให้การบริหารจัดการประสบผลสำเร็จมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน และหลักอิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (พระมหาชินกฤต จีรวโส (รูปสะอาด), 2561) ซึ่งมี 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ (ความพอใจ) 2) วิริยะ (ความเพียร) 3) จิตตะ (ความเอาใจใส่) และ 4) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) (พระมหาบรรจง ตีสรโณ (ศรีสุข), 2560) หากผู้บริหารนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการเข้ากับภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน 3) ด้านการนิเทศการสอน และ 4) ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ก็จะทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ทั้งในระดับองค์กรและระดับชาติได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครูวิชาการ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 234 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 117 คน และครูวิชาการ 117 คน จาก 117 โรงเรียน โดยเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie & Daryle W. Morgan, 1970) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Sampling Unit) เมื่อสุ่มได้โรงเรียนใด เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียนนั้น ทั้งนี้จำนวนโรงเรียนจากแต่ละอำเภอกำหนดจำนวนตามสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 74 คน และครูวิชาการ 74 คน จาก 74 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยผู้วิจัยใช้วิธีสังเคราะห์ได้อิงค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอนด้านการนิเทศการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.5-1.00 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (ทิพย์สิริ กาญจนวาสิ และศิริชัย กาญจนวาสิ, 2564) ผลการคำนวณออกมาได้ค่าอยู่ที่ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 นำผลการศึกษาในระยะที่ 1 ที่มีการปฏิบัติระดับต่ำสุดในแต่ละด้าน มาจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

มาสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.47) รองลงมา คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.47) รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.48) และด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.48) ผลการวิเคราะห์สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 พบว่า

1.1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ด้านวิชาการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) และข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน โดยมีระบบกำกับติดตามและประเมินผลอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.64)

1.2. ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูเข้าร่วมการประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.57) และข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดกระบวนการในการติดตามความก้าวหน้าของคณะครูในการใช้หลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.59)

1.3. ด้านการนิเทศการสอน พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.55) และข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารสร้างเครื่องมือในการนิเทศการสอนอย่างเหมาะสม เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.63)

1.4. ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีความปลอดภัยและสะดวกต่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.52) และข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม มิให้สูญเสียเวลาไปโดยเหตุอันไม่จำเป็น ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.59)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 พบว่า

2.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย พบว่า ผู้บริหารควรศึกษานโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดและร่วมวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน รวมถึงการกำกับนิเทศ ติดตาม การดำเนินงาน ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และการตรวจสอบการดำเนินงาน เพื่อสะท้อนผลนำมาวางแผน

ปรับปรุงพัฒนา โดยผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายพัฒนาการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนต่อไป

2.2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน พบว่า ผู้บริหารควรมีการวางแผนการใช้หลักสูตรและเสริมสร้างสนับสนุนให้คณะครูอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน หรือหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่คณะครู เพื่อเพิ่มความชำนาญในการใช้หลักสูตรและการสอน รวมถึงการจัดตั้งกลุ่ม PLC ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและบริบทของท้องถิ่น โดยมีการประเมินการบริหารหลักสูตรและการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาจุดบกพร่องนำมาวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรและการสอนให้มีคุณภาพ เพื่อนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของท้องถิ่น เป็นไปตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด

2.3 ด้านการนิเทศการสอน พบว่า ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ โดยสร้างเครื่องคู่มือและเครื่องมือที่ถูกต้องชัดเจน ดำเนินการตามเครื่องคู่มือและเครื่องมือในการนิเทศการสอนที่หลากหลาย ตรงตามสภาพความเป็นจริง มีการนิเทศติดตามการสอนอย่างต่อเนื่องโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาตรวจสอบและพัฒนาครู ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมถึงประเมินผลจากการนิเทศการสอน โดยนำผลมาปรับปรุงพัฒนาคู่มือและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศให้เหมาะสมเตรียมพร้อมในการนิเทศครั้งต่อไป สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

2.4 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารควรวางแผนเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตามความต้องการของผู้เรียนและความพึงพอใจของคณะครู มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามเกณฑ์และเวลาที่กำหนดอย่างเหมาะสม เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำผลที่ได้จากการประเมินมาวางแผนปรับปรุงพัฒนาข้อผิดพลาดจากการบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสมต่อความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลในแต่ละด้านได้ ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย พบว่า ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ด้านวิชาการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารจะต้องมีการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยอาศัยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน

เข้ามาส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย จันทา (2563) พบว่า ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ โดยอาศัยความร่วมมือกับสมาชิกองค์การเพื่อมุ่งสู่ทิศทางของอนาคตร่วมกัน และงานวิจัยของเอียร์พจน์ ชูปวา (2559) พบว่า ผู้บริหารทำการกระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมกับเครือข่ายสมาคมต่าง ๆ ภายนอกสถานศึกษาและตลาดแรงงาน

1.2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูเข้าร่วมการประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้คณะครูพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย จันทา (2563) พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และงานวิจัยของบลาสเซ และบลาสเซ (Joseph Blasé & Jo Blasé, 2002) พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนการใช้แหล่งข้อมูลในการศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดโครงการให้ครูในโรงเรียนสับเปลี่ยนการเยี่ยมของชั้นเรียน จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมแก่ครู ส่งเสริมให้ครูอ่านหนังสือบทความเกี่ยวกับวิชาครู เพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอน

1.3 ด้านการนิเทศการสอน พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการนิเทศการสอน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารจะต้องสร้างกระบวนการและวางแผนในการนิเทศการสอนร่วมกันกับคณะครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชราภรณ์ จันทพล (2559) พบว่า ผู้บริหารวางแผนร่วมกับครูในการกำหนดตารางนิเทศการสอน และงานวิจัยของดาราวรรณ ศรีกาญจนา (2562) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูจัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน ต่อเนื่องสม่ำเสมอ

1.4 ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีความปลอดภัยและสะดวกต่อการจัดการเรียนสอน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียน บริเวณอาคารต่าง ๆ รอบโรงเรียนให้มีความสะอาดปลอดภัย มีบรรยากาศที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้ผู้เรียนมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิคม ลอร์ (2561) พบว่า ผู้บริหารจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีสร้างบรรยากาศที่มีระเบียบ สะอาด และปลอดภัย และงานวิจัยของพิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2563) พบว่า ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1

2.1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท พบว่า 1) ผู้บริหารควรวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียน ในการแสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนที่ชัดเจน 2) ผู้บริหารควรศึกษานโยบายจาก

หน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ มากำหนดเป็น วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน 3) ผู้บริหารควรมีการวางแผนการใช้หลักสูตรและการสอนที่ชัดเจน ให้สอดคล้องและเหมาะสม สามารถติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้บริหารควรเสริมสร้างความรู้ให้แก่คณะครู โดยการสนับสนุนให้ คณะครู อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน หรือหาวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้หลักสูตรและการสอน มาให้ความรู้แก่คณะครู เพื่อเพิ่มความชำนาญในการใช้หลักสูตรและการสอน 5) ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ สร้างคู่มือและเครื่องมือที่ชัดเจนในการนิเทศ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา 6) ผู้บริหารควรวางแผนเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามรูปแบบ และวิธีการ ตามความต้องการของผู้เรียนและพึงพอใจของคณะครู ทั้งนี้เพราะ หลักฉันทะ เป็นการพึงพอใจที่จะได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ตามที่ได้รับมอบหมายให้งานออกมามีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวัชรินทร์ ชินวโร (ยิ้มย่อ) (2555) พบว่า ควรยึดเป็นหลักในการวางแผนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร

2.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักวิริยะ พบว่า 1) ผู้บริหารควรดำเนินการกำกับนิเทศและติดตาม ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย เป็นระบบชัดเจน ตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน 2) ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนที่ตั้งไว้ 3) ผู้บริหารควรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและการสอนในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและบริบทของท้องถิ่น 4) ผู้บริหารควรจัดตั้งกลุ่ม PLC ให้กับคณะครู ประชุมทุกสัปดาห์ เพื่อส่งเสริมการสอนให้คล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 5) ผู้บริหารควรดำเนินตามคู่มือและใช้เครื่องมือในการนิเทศการสอนที่หลากหลาย ตรงตามสภาพความเป็นจริงกับการวัดผล และประเมินผลการสอน 6) ผู้บริหารควรดำเนินการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลา โดยไม่กระทบเวลาการจัดการเรียนการสอน 7) ผู้บริหารควรจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับเวลาในเนื้อหารายวิชา ทั้งนี้เพราะ หลักวิริยะ เป็นการมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความทุ่มเท เข้มแข็ง อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญลักษณ์ จันทรวินบูลย์ (2560) พบว่า หลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมียุทธศาสตร์และวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร

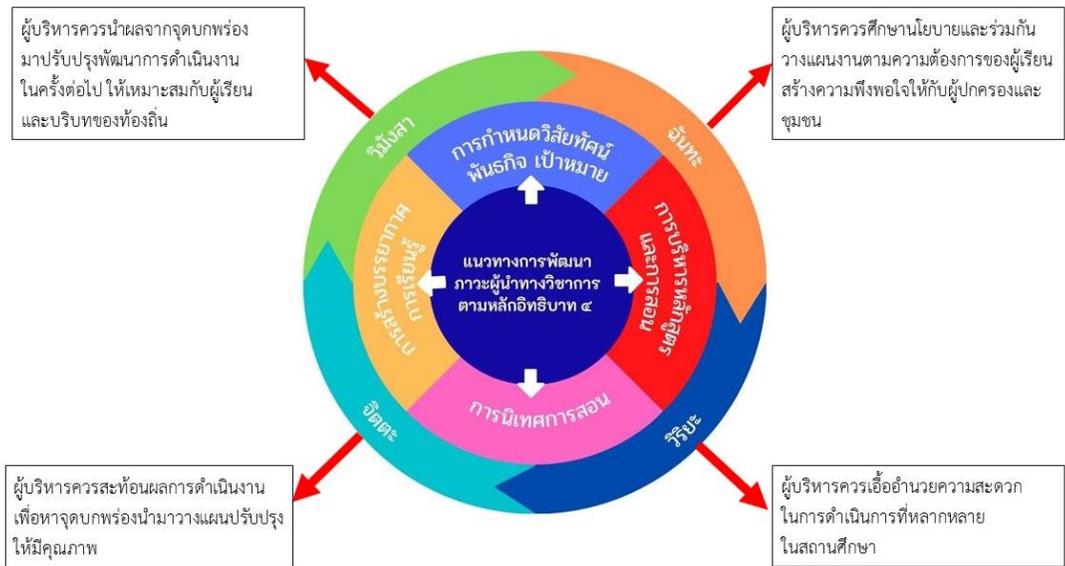
2.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักจิตตะ พบว่า 1) ผู้บริหารควรสังเคราะห์เพื่อสะท้อนผลมาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน กับผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย 2) ผู้บริหารควรตรวจสอบการดำเนินงานให้บรรลุตามตัวบ่งชี้ในวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนที่กำหนด 3) ผู้บริหารควรตรวจสอบติดตามการบริหารหลักสูตรและการสอน เพื่อหาจุดบกพร่องนำมาวางแผนปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการสอนให้มีคุณภาพ 4) ผู้บริหารควรประเมินการบริหารหลักสูตรและการสอน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งร่วมกันกับคณะครู 5) ผู้บริหารควรตรวจสอบติดตามการนิเทศการ

สอนอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 6) ผู้บริหารควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาตรวจสอบและพัฒนาครูในการนิเทศการสอน 7) ผู้บริหารควรตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามเกณฑ์และเวลาที่กำหนดอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพราะหลักจิตตะเป็นการตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำ ทำงานด้วยความใส่ใจอยู่ตลอดเวลา คอยตรวจหาข้อบกพร่องอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบวร ปุยะติ (2561) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรมีความเอาใจใส่ในการพัฒนาการเรียนการสอน และมีการจัดฝึกอบรมศึกษาดูงาน ติดตามตรวจสอบ สอดส่อง ดูแล งบประมาณด้วยความโปร่งใส ตลอดถึงการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

2.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักวิมังสา พบว่า 1) ผู้บริหารควรนำผลจากการตรวจสอบข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนาการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียน โดยอาศัยผู้ที่มีส่วนร่วมทุกฝ่าย 2) ผู้บริหารควรนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของท้องถิ่น เป็นไปตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด 3) ผู้บริหารควรนำผลการนิเทศการสอนมาปรับปรุงพัฒนาคู่มือและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศให้เหมาะสม เตรียมพร้อมในการนิเทศการสอนครั้งต่อไป 4) ผู้บริหารควรปรับปรุงพัฒนาข้อผิดพลาดจากการบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสม ตรงต่อความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะหลักวิมังสาเป็นการใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลของข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นได้เพราะใด แล้วนำมาหาหนทางแก้ไขข้อบกพร่องนั้นให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน ขุนทอง (2560) พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนควรผ่านการอบรมการเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้อย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้นำทางด้านหลักสูตร มีการประเมินตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามมาตรฐานวิชาชีพ อบรมพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำไปสู่การเป็นผู้บริหารและครูมืออาชีพ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ รวมทั้งหลักอิทธิบาท 4 โดยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักฉันท์ ผู้บริหารควรวางแผนงานตามความต้องการของผู้เรียน สร้างความพึงพอใจให้ผู้ปกครองและชุมชน ตามหลักวิริยะ ผู้บริหารควรถืออำนาจความสะดวกในการดำเนินการที่หลากหลายในสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ผู้บริหารควรสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อหาจุดบกพร่อง นำมาวางแผนปรับปรุงให้มีคุณภาพตามหลักวิมังสา ผู้บริหารควรนำผลจากจุดบกพร่องมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานในครั้งต่อไป ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ควรนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ให้ครอบคลุมองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ด้านการนิเทศการสอน และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

2. หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการรณรงค์ให้มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาทางด้านวิชาการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด

3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดนำหลักกฏอภิยาบท 4 มาใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากการศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารจึงควรวางแผนและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง คอยติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และนำผลที่ได้จากการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้น

2. ควรศึกษาหลักกฏอภิยาบท 4 ให้เข้าใจเพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักกฏอภิยาบท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลฯ สพป.นครสวรรค์ เขต 1. (2563). *ผลการประเมินการประกันคุณภาพนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. รอบ 4 ปีการศึกษา 2563*. เข้าถึงได้จาก <https://thaiqa.net/login/login.php?id=MsTe576aAMg>
- กัญญลักษณ์ จันทรวินุลย์. (2560). *แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักกฏอภิยาบท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฉัตรชัย จันทา. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนครพนม*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชันคิม ลอร์. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดารารวรรณ ศรีกาญจนา. (2562). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักพุทธธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี. (2564). *วิธีวิทยาการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์ทันใจ.
- เจียรพัฒน์ ชูปวา. (2559). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวร ปุยะติ. (2561). *การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ศรีวิยาสาสน์.
- บุญพา พรหมณะ. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ปราโมศ อิศโร. (2554). *ภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านการประเมินและรับรองคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในรอบที่สองมีผลการประเมินในระดับดีและดีมาก*. (ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระมหาชินกฤต จีรวโส (รูปสะอาด). (2561). *การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านตุม ตำบลบ้านจันทน์ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบรรจง ติสรโณ (ศรีสุข). (2560). *ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปริยัติคุณรสวิทยา อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวัชรินทร์ ชินวโร (ยิ้ม่อง). (2555). *การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชราภรณ์ จันทพล. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภองครักษ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก*. (งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ยุพิน ขุนทอง. (2560). *การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25*. (วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. (2563). *จำนวนโรงเรียนจำแนกตาม ขนาดโรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nsw1.go.th/index.php>
- สำนักงานสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี. (2564). *ขนาดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การประถมศึกษา*. เข้าถึงได้จาก https://www.udonpeo.go.th/web/?page_id=3325
- สุนิสา ชาวประชา. (2564) *ผลวิจัยชี้ ผอ.โรงเรียนขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.kroobannok.com/88827>.
- Blasé, J. and Blasé, R. (2002). *Empowering Teachers: What Successful Principals Do*. Thousand Oaks California: Corwin.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 608.